

Telegraful Roman

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pe un **an** 24 euroane.Pe **șase luni** 12 **euro.** — Pe **trei luni** 6 **euro.**

Două declarații

Chestiunea școlară, după semnale venite dela locuri autorizate, va fi pusă în răsărit la ordinea zilei.

Atât ministrul de justiție Vilhelm Vázsonyi, cât și ministrul de culte și instrucțiune publică, contele Albert Apponyi, în ultimele săptămâni ale comisiunii parlamentare pentru reforma electorală, au puțin vedere schimbării dela temele în care privetește școalele confesionale din statul ungur.

Cităm cuvintele ministrilor.

In sedința din 16 Martie 1918 ministrul Vázsonyi, vorbind despre garanție culturală pentru asigurarea supremației maghiare, a zis:

«In loc de a căuta deslegarea problemei de naționalitate în chestiunea dreptului electoral, poate ar fi mai bine, — cum au accentuat unii vorbitori în cursul acestor desbatări, — să atribuim mai multă importanță ideii de a statifică *fără amânare* instituțele pedagogice sau preparandile. (Aprobari vîn și generale). Trebuie să le păfăcem în școale de stat, *fără nici o excepție*, și fără a lăua în seamă nici un fel de sensibilitate confesională.

«Pe terenul invățământului public, până cînd nu vom introduce pe toată linia invățământul public de stat, înainte de toate guvernul ungur trebuie înzestrat cu dreptul de a *putea preface în școală de stat, fără nici o motivare, orce școală, de orce categorie*.»

In sedința din urmă, înainte de Paști, ținută în 18 Martie, ministrul de culte și instrucțiune publică, contele Albert Apponyi, a declarat următoarele:

«Vîtorul statului național trebuie asigurat cu puteri unite. Vederile, cu

Insport la o politică națională mai energetică și mai consecventă decât politica de până acum, s'au limpeztuit cu adenvărat în cursul desbatărilor din comisiunea parlamentară.

«Dar consolidarea statului național nu voiesc s'ò intemeze pe despoiala de drepturi.

«Gresală politicei noastre naționale a fost, că a voit să impedece numai în mod negativ lătirea curențelor contrare națiunii.

«Schimbarea va porni aşa, că de aici încolo direcția națională are să fie sprijinită în *mod pozitiv* prin propaganda puternică a sentimentului național unguresc.

«Politica națională are să se afirme pe trei terenuri: pe teren militar, economic și cultural.

«*Nu peste mult voi înainta camerei deputaților* pe teren cultural politic, care vor servi scopurile statului național nu numai prin contrabalanșarea instrucțiunii contrare națiunii, ci și în mod pozitiv prin exploatarea intensivă a efectului educator al școalei.

«In politica instrucțiunii publice sunt condus tot mai mult de principiu, că trebuie să cerem în toate ramurile de invățământ, dela toate școale, și în deosebi de instituțele pedagogice (preparandii), să colaborizeze în direcție pozitivă la educația cetățenească de stat, în scop de-a alcătui unitatea națională, unitatea culturală și morală.

«Nădăduiesc că va succede să dăm o astfel de direcție politicui culturale, care nu se poate inchiupi fără sporirea în mare măsură a puterii statului atât din punct de vedere al supraveghierii, că și a luării dispozițiilor spre atingerea scopului indicat.»

Asă au vorbit doi domini ministri ai guvernului actual ungur.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, str. Măcelarii Nr. 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarii Nr. 45.

Serioși nefrancate se refuză. — Articole nepublicașă nu se înapoiază.

INSETIUNILE:

Un sir cu litere mărunte pe lîngă oră 30 fil., pentru a doua și a treia oră cîte 20 fil.

Pentru inserare mai mare după învoiașă.

Ne vom luă voie, într'un număr viitor, a opune cîteva observări acestor declarații ministeriale.

Ajutorarea familiilor celor duși în răsboi

Prinordonanța Nru 480,000/917 a unui ministru de honovei reg. ung. datează pe temelul §-lui al art. de LXIII din 1917, s'au urcat ajutorul de răsboi pentru familiile celor duși în răsboi și s'au largit și îndreptățirea de a cere acest ajutor.

Deci se aduc la cunoștință măsurile, care se abat dela ordonanțele de până acum.

Conform §-lui 1 al ordinanței nouă vor avea drept de a cere ajutor de răsboi, începând dela 1 Ianuarie 1918, și următoarele famili:

1. Al căror întreținător a plecat la răsboi înainte de a se începe răsboiul sau în cursul răsboiului, spre a face serviciu militar regulată de 1, 2, 3 sau 4 ani.

2. Al căror susținător de familie a intrat în bănu voie în serviciu militar, deși după legile militare n'ar fi fost obligat.

3. Al căror susținător de familie aparține unei legiuni de voluntari, care slujește armatei ca parte întregitoare.

4. Membrii de familie ai ofițerilor de meserie și ai ofițerilor militarești.

Cu abaterea dela rănduilele, care până acum sănt în vigoare, se pot impărtăși de ajutor în temeliu ordinanței sus amintite:

1. Copiii crescuți în casă celor porniți în răsboi, precum și părinții celor porniți în răsboi.

2. În cadrul unei familii, care își dă părere asupra ajutoarelor de răsboi, se cheamă doi membri din familiile celor duși în răsboi, cari primesc ajutorul de răsboi; aceșia au în sedință vot consultativ.

Acele famili, care cer a li se da ajutor nou, trebuie să se prezinte în persoana la primărie.

Pe lângă ajutorul regulat, familiile celor duși în răsboi, în cazuri

ajunge lângă tatăl meu; ce bucurie, când ne vom vedea, căt de mult am să-i povestesc! Căte are să-mi areste el! Să-mi spună tainele din lumea ceeață, și să mă învețe, înțocmai... cum m'a învățat pe pământ... Ce bucurie!

Ionică pare că vede toate lucrurile acestea, și sunide, ear pe față îl curgează lacrimile. Păsările se adună pe castani și glăsucat: Cripl! cripl! Ce veseli în canticul lor! Cu toate că și ele venea dela înmormântare... Ele stiu, că răposul și felicitatea sunt pământul.

Ionică văzu, cum sburără păsărelele de pe arbore și se pierdă în depărtări albastre. Să-l apucă și pe dansul dorul de călătorit.

Mai multe de-a plecă, ciopli o cruce mare de lemn și o puse d'asupra mormântului său părinte. Mormântul era împodobit cu flori așezate de străinii cinsti, cari însă nu se pot răsuflare.

In dimineață următoare Ionică își lăua merindea și o blăză moștenire de o sută de coroane și căpătă banii măruni, li puse în pună și porni în lume. Trece prin cimitir, se rugă la mormântul tatălui său și zise: «Râmăi cu Dumnezeu, iubite sătă-

2. Copiii așezăți din partea ažilului de copii al statului în familiile celor plecați în răsboi.

3. Femeea, care a înăuntrit în casnicia familiară cu cel pornit la răsboi, deși n'a fost cununată cu el.

4. Persoana, pentru care, sau în favorul căreia, cel pornit la răsboi pe temelul unei rezoluții judecătoarești și e obligat a plăti bani de întreținere.

Cu bani de chirie pot fi împărtășite familiile care locuiesc în casa lor proprie, dacă această este însărcinată peste măsură cu datorie, și dacă au valoare condiție de mai nainte cuprinse în § ul 4 al ordinanței ministeriale de honovei Nru 480,000/917.

Toate familiile însă numai așa au dreptul de a cere ajutor de răsboi, dacă ar trebui să neapără de acest ajutor.

Ajutorul este statutul pe temelul ordinanței amintite, nu se vor mai socoti pe zi, ci pe lună, și se vor plăti înainte de fiecare lună.

Statorniea dreptului de a cere ajutor se face de comisiile, care își dă părere hotărâtoare asupra ajutoarelor de răsboi, — contra căror todeană se poate recura în termen de 15 zile, socotind de ziua comunicării, adresând cererea la primă impotriva comisiei de reclamare cu privire la ajutorul de răsboi. Impotriva conclușului comisiei de reclamare nu se poate apela.

In sedințele comisiilor, care își dă părere asupra ajutoarelor de răsboi, se cheamă doi membri din familiile celor duși în răsboi, cari primesc ajutorul de răsboi; aceșia au în sedință vot consultativ.

Acele famili, care cer a li se da ajutor nou, trebuie să se prezinte în persoana la primărie.

Pe lângă ajutorul regulat, familiile celor duși în răsboi, în cazuri

Om bun și de omenie am să fiu totdeauna, și Dumnezeu mă va ajuta». Să să duc.

Câmpia cu flori, pe unde treceă Ionică, se răcorea în bătea unui vântulet. Floriile își pleca capetele, ca și când i-ar șopti: «Bine ai venit, vinește, între noi! Asă-i, că frumos pe-aici!»

Dar Ionică își întoarse ochii spre sat, să-i mai vadă odată.

Turnul bisericuței din deal se ridică de-asupra caselor. Lui Ionică îi se părea, ca și când dela ferestrele altuarului îl să face semne cu mâna să îlăbu mult noroc la drum.

Pornind înainte ca gând, căte lucruri frumoase are să vadă în lume. Să îetalăcum prin locuri, unde n'au mai umbrit și cu nimeni pe nimene.

Noaptea întâi o petrecu într'o sură de fan, alt loc n'au căpătat; dar el fu mulțumit cu afăta și dormi ca scăldat. Soarele se ridică de căteva sulige, cînd tinerul se deșteptă.

Era Duminecă și clopoțele chemau pe credincioșii la biserică. Porni și el cu lumea ceeață. A cîntat și s'a nîmerit să asculte o predică bună.

FOISOARA

Tovarășul de drum

— De Andersen —

Sărmănu Ionică, ofta foarte supărăt, Tatăl său trăgea să moară și nu era chip să se scoale. În colibăra lor se găseau numai ei doi. Atâtă întuneric, oilei din lampă pe sfârșit, și lampa aproape să se stăngă.

Tu, dragă Ionică, ai fost totdeauna bun și umit, zice bolnavul, — Dumnezeu bunul te ajuta în viață ta.

Tatăl privi îngăduitor, dar cu blănude la fiul său, suspină odată adânc și închise ochii pe vecie.

Când Ionică văzu pe părintele său reie și teșă, plâns amar. Perduse tot, nu mai avea pe nimeni. Nici mamă, nici frați, nici surori.

Sărmănu Ionică! Ingenunchiul său intermitut și-i străpucă cu lacrimi amare mâna reie... În sfârșit, ostenit de plâns, își închise ochii, capul și plecă pe dunga patului, și adormi.

In vis zări un lucru ciudat: Ise părăsoare și luna se închină în fața lui

extraordinare, cum sănt cazarile de moarte, cazarile de boale, de năstere, de foc etc. pot primi din partea oficiului de îngrijire pentru cei duși în răsboi și un ajutor extraordinar de K 50 până la K 200. Spre a fi împărțit de ajutor extraordinar, trebuie să se facă în fiecare caz anunțare bine motivată.

Cel ce le împărtășește de ajutor și în cursul folosirii acelui arătat de date nu corăspund adevărului, sau rețace date faptice, se pedepsește cu inchisoare până la 15 zile și amendă până la 200 coroane.

Problemele răsboiului

O interesantă corespondență din capitala română a publicat *Gazeta din Brașov* în fruntea numărului său de Sâmbătă în 25 l.c.

Iată corespondența aceasta:

Unul din prelații români, care a fost totdeauna aderent la unei înțelegeri între România și Ungaria, a declarat următoarele despre pacea cu România și cele mai apropiate probleme ale viitorului:

Poporul român a fost sedus înainte de toate de Filipescu, fostul ministru de răsboi al României, care cum se știe, a stat înainte relațiuni cu antanta. Filipescu a cersetat Petersburg și frontul francez, și după ce s'a reînstor, a umplut Tara cu laude la adresa francozelor și englezilor. Brătianu, care a usurpat pe nedrept moștenirea politică a marelui său tată, a stat parte sub influența lui Filipescu, parte sub influența lui Take Ionescu, dar mai ales Constantin Mille, agentul plătit de englezilor, a exercitat o influență deosebită asupra caracterului sovănelnic al acestui politician slab de voință.

In 1915 cățiva români din Ungaria au cersetat pe Brătianu la București și au incercat să-l clarifice, că păstrarea neutralității din partea României este de interes deosebit pentru România și din punctul de vedere al românilor din Austro-Ungaria, credincioșii statului lor, și bărbății serioși au invocat argumentele convingătoare, că aspirațiile asupra Ardealului nu se pot realiza nici odată, și că România numai stând în relații prietenesti cu monarhia se poate desvolta.

Distinsii bărbati de stat ai României, Car, Marghiloman, Stere, care au recomandat regelui Ferdinand cooperarea altătorui cu monarhia, au susținut cu toată insuflețirea stăruințele pacinice ale românilor din Un-

garia; dar Brătianu ajunsese deja de pe atunci sub influență ipnotică a ambasadorului rus Poklevski, și domnitorul iericic a fost o jucărie în mână acestuia om violent.

Poporul român dorește să se desvolte și să se imbogățească și era mulțumit cu abundanță, care rezulta din neutralitate, și orice ar fi preferit, numai răsboiu nu. Însă momentul tragic a sosit, și acum România trebuie să îspășească păcatele conducerilor lor.

Tratativele de pace privesc exclusiv diplomația, altcineva nu se poate amesteca în ele. Guvernul Marghiloman înseamnă deci pacea, și chiar mai mult: înțelegerea în viitor, caci nu începe îndoișă, că mai curând sau mai târziu va intra în guvern și în teatrul bătrân P. Carp, și activitatea nouului guvern este o garanție pentru asigurarea unei înțelegeri armonice între cele două state avizate unul la altul.

Nu știu ce condiții se vor stabili în castelul dela Cotroceni. Însă este sigur, că tratatul se va încheia în spiritul unui pacifism sincer. Din punctul de vedere al viitorului va fi foarte de dorit, ca Ungaria să aibă la București reprezentanți consulari deosebiți pentru interesele sale comerciale, economice și culturale, iar România asemenea să caute legăturile nemijlocite cu Budapesta. Ar fi de însemnată creația unei catedre la București pentru limba maghiară și realizarea principiului de reciprocitate pe acest teren.

Comerțul și industria ungătrebuie să cucerească teren în România, și și știință și literatură trebuie să-și găsească locul său. Când vor dispărea duhurile reale din România, caruia au provocat nemocirea Țărăni, guvernul ungă să facă tot posibil, să căstige pretinția să-și găsească locul său.

Când vor dispărea duhurile reale din România, caruia au provocat nemocirea Țărăni, guvernul ungă să facă tot posibil, să căstige pretinția să-și găsească locul său.

Cea mai ideală rectificare de graniță va fi, dacă Ungaria și România se vor putea înțelege reciproc.

Din România

Cabinetul Marghiloman. — Demobilizarea.

Noul guvern constituie de d-l Marghiloman se compune astfel:

A. Marghiloman, președinte de consiliu, ministru de interne și ministru ad interim la domeniul.

C. Arias, ministru de externe.

General Hărțău, ministru de răsboi.

C. Meisner, ministru de industrie și comerț și ad interim la lucările publice.

Dobrescu, ministru de justiție.

Când ieș din biserică, văzu căteva moriminte acoperite de cărbă și burușuri; și aproape de el, smulze burușurile și tocmai o cruce, pe care vremea o strămbase. El a deacăpătă socotea astăzi. Poate tot astfel va face vre-un om bun la morțănumul taifului meu, unde eu poate nu voi mai ajunge niciodată.

La poartă cimitirului se răzimă în bătrân un bătrân căpșor, Ionică și lide banii marunți, căi avea, și ferici și urmă căcea. Către scără se porun ui vorbii cumplit. Că grăbi omul să se acusească sub o stresină, dar în curând se întuiește cu deșăvârsire; în sfârșit să adăpostă la un schit pe o colină. Norocul lui, că ușa fusese propită, și așa se putu scuti în biserică până să inceteze furina.

— Am să stau aici, într'un colț; să sunt de osteneță, — gândi Ionică, — și trebuie să mă odihnesc.

Își împreună mâinile spre rugăciune, se rugă și adormi. Afără furina văjăia, fulgeră și tună.

La miezul noptii se trezește. Furina intăcește. O lună albă lucea prin ferestre.

În mijlocul bisericii se înălță un silueta frăț capac, în silueta zicea un mort, la vedere mortului, Ionică nu se speră

cătușii de puțin; și bine, că morții nu fac râu nimănui. Tinăru șiua, că mai de grăbă omul viu și strică face râu, și niciodată omul mort.

Doi oameni, stricăți de felul acesta, stăteau lângă stircu. Răi erau amândoi, căci nici pe cel mort nu lăsuau în pace, ci aveau de gând să-l ridice din sicru și să-l arunce afară.

— Lăsați în pace pe biciul răposat! Fapta voastră ar fi păgâncirea morțuhui; lăsați-l să odihnească în numele Domnului zisă Ionică.

— Nemericule! Ce-ji pasă ție? — răspunseră prăpădii. — El ne-a îngelat. A cerut de noi să-l băm împrumut, și ni-nă plătit datoria. Acum este-i mort, iar noi rămăști pagubă! Voim să ne răzbunăm, să-l aruncăm afară, ca pe un câine!

— Am o sută de coroane, — zise Ionică. — Atâtă moștenirea mea întregă; vă dau bucuros vonă, dacă făgăduilii pe sufletul vostru, că nu vă atingește de mortul acesta. Eu mă voi ferici și fără bani. Am mări fari, sănătos, și Dumnezeu mă va ajuta.

— Bine! — zicea cei doi, — dacă ne dă o sută de coroane, sănătos mulțumiți, și nu mai avem nimic cu mortal.

S. Mehedinti, ministru al cultelor și instrucției publice.

M. Stălescu, ministru de finanțe.

C. Gorofld, secretar general al ministerului de domeni.

Secretar general al ministerului de finanțe a fost numit Andrei Corbeanu.

C. Mitileneu a fost numit secretar general la ministerul de interne.

Tzigara-Samurcaș a fost numit prefect poliției capitalei, și

L. Bărbulescu, director al siguranței generale, în locul lui Panaitescu.

Demobilizarea celor 8 divizii ale armatei române care au și fi trimise la vatră, conform preliminariilor pacii, a început și continuă regulat.

În teritoriul ocupat au și sosit numeroase trupe demobilizate. Ofițerii și soldații demobilizați au fost puternic impresionați de starea satisfăcătoare pe care au găsit-o în teritoriul ocupat. Toate stările teniente, pe care ajatorii răsboiului le răspândau în Moldova, cu privire la situația din teritoriul ocupat, și care găseau crezere la naiv și lesne creațori, se dezmănuieau făță de demobilizarea venită acasă.

Stirile răsboiului

Ludendorff. — Pierderile. — Bombardamentul Parisului. — Cu putere irezistibilă.

Generalul Ludendorff a dat unui corespondent de răsboi următoarele informații:

Lupta pe frontul vestic se desvoltă într-o manieră cum să-ăștept. Am reușit să schimbă răsboiul de poziții în răsboi *al deschis*, unde cel ce atacă are total împotriva sa, și unde cel ce se apără, se poate scuti în pozițile sale puternice, clăsite înainte cu luni de zile, englezii într-un buinețe mărită, cu multă ișteție; cu toate acestea infanteria noastră dă năvală neliniștită și le ocupă fără nici o introducere artilieristică. Pregătirea de luptă ale germanilor, a zis Ludendorff, au durat trei luni.

Agentul Wolff anunță: Armatele germane înaintăză glorioz, în lupte necurate, sp.ve peste pierde. Pierderile sângerătoare ale englezilor și ale ajutorilor ce li său dăt, sănăorme și într-o toată cîteva de până acum. *Nici în Rusia, nici în Italia nu s'au pomedit atâtă jertfă ca acum*. Faptul se explică din rezistență vănoasă a brișor, susținute de contraatuorile franceze și americane. Pierderile *nulsemnante germane* se atribuie mai ales negrii apropo zilei, sub adăpostul către trupele germane s'au putut apropia adeseori neobservate până la pozițiile englezee.

Bombardamentul Parisului se descrie în ziarul englez *Daily Mail* astfel:

Pariz a suportat astăzi (Marți) al treilea bombardament. Tot la 5 minute se căutăremuza văduză, și izbește cătegravă în oraș. Populația este căzută de neliniștiță, căci granada năsește totdeauna clădiri. Astăzi demnează săătăbuș un mare magazin de confection. Cu asemenea tunuri nu va fi mirare, dacă ger-

manii vor bombardă odată dela Calais orașul Londra.

Se afirmă, că tunurile acestea bat la distanță de peste 100 kilometri.

Al doilea capitol al marii războaie este de pe frontul litoral. Lelios, Roye și Noyon, care se află la depărtare de 80 kilometri de Paris. *Albertul*, la distanță de 30 kilometri de Amiens, de asentarea ei ocupată.

Armatate germane, după raportul de Miercură seara, pătrund de ambele laturi ale râului Somme.

Agentea Havas comunică din Paris. Lupta, cumplită durează acum de patru zile între Scarp și Asne. Puterile germane, înărtite nelințitor cu diviziile noastre, stau neobosite în luptă continuă; dusmanul tot înaintează și acum, dar înaintarea sa se face cu mult mai încet, decât în zilele precedente.

Prese engleză, de cănd trupele germane au intrat în Bapaume, este mai puțin optimistă, sociotind că *jumătate* din armata engleză din Franța este bătăță.

Trupele victorioase ale principelui moștenitor german străbat cu putere irezistibilă și au ocupat orașul Montdidier.

Bubururile de tun se aud la Paris. Icoana Parisului de astăzi amintește zilele sale triste din 1914, când guvernul francez a fost necesitar să fugă la Bordeaux.

Englezii în strămoare

Anglia s'ă încredințeze, că submarinele germane să o adverțească amintirea a condițiilor de viață ale poporului englez. Optimismul lui Lloyd George, că se vor găsi mijloace pentru a zădărâni ozeru de nămeție a submarinelor, s'ă arată nelinișteală.

Prinul amiral al flotei engleze, care vede mai bine situația și pericolul submarinelor, a rugat pe Lloyd George să nu mai stănească nădejdi falșe în sinul Intreprinderii.

Lloyd George tot crede, că se vor construi mai multe vaporoase în America și în statele înțegărite, decât numărul vapoarelor ce le vor sufla submarinile germane. Să iată, că Anglia printre raport oficioz, trebue să mărturisească că s'ă înșelat în societate ei; căcă: În Noemvrie anul trecut au fost construite 22 vaporoase nouă, dar au fost scufundate 57; în Ianuarie au fost găsite 11 vaporoare nouă, dar au fost scufundate 48 vaporoare.

Ce reiese din aceasta? Că impușcarea vapoarelor întăregi prin acțiunea submarinelor germane nu poate fi paralizată prin construcții nouă.

In loc de 6 milioane tone vase, că a puț în vedere America, ea nu poate trimite decât 2 milioane. Această însemnată o mare pierdere pentru Anglia, care nu și poate aduce mijloace de trai, către reburință pentru a sănăpta forța sațmărească.

Ministrul de agricultură englez Prothero a zis:

„Sărana a ajuns minținerea cea mai importantă a răsboiului. Avem bombe de

Foae verde

— Dă popor —

Foae verde, foale lată,

Serie o caru cu suspin,

Ca dorul să-mi-l alin.

Părăd să-văd sătul meu,

Precum văd pe Dumnezeu;

Părăd să-văd în chin și val,

Ca un loc căzut din rai;

Iară la evnistrădină.

De tot ce-am lăsat în sat...

Să te rog, pe franza lată

Să-nă răspunzi după oalătă:

Ce mai fac la noi în sat,

De cănd eam mă depărăt:

Măciile

'Nristale,

Fetele

Drăguțele,

Copilași, drăgașali,

Cu glasul de ingări?

Să de-o face să-pie fie,

Să-măștești cu bacurie,

Cum ăștept un peșter,

La față cu bujor,

Să-l înțimă cu dor.

Iacob Bratu,

(Va urma)

